

Ikääntyminen ja ravitseemus

Miika Wynne-Ellis (TtM, LitM, FM)

ELINTAVAT

Kuinka vanha olet? Tässä ikä, jolloin rasvaa pitää syödä enemmän kuin ennen

Kun ikää tulee, ravintosuosituksissakin tapahtuu pieniä muutoksia. Rasvan laadusta voi saada terveyshyötyjä vielä ikääntyessäkin.

Omainen pöyristyi, kun vanhus syö joka päivä pullaa palvelukodissa – näin asiantuntijat kommentoivat

Miksi vanhuksille tarjotaan palvelukodeissa välipalaksi pullaa? Asiantuntijat kertovat.

Näin vältät painonnousun – täsmäkeinot, kun ikää tulee yli 50 vuotta

Kun ikää tulee yli 50 vuotta, älä tee näitä virheitä painonhallinnassa.

On olemassa vitamiini, jota suomalaiset saavat aivan liian vähän – yksi seuraus on jatkuva väsymys

Päivän epistola:

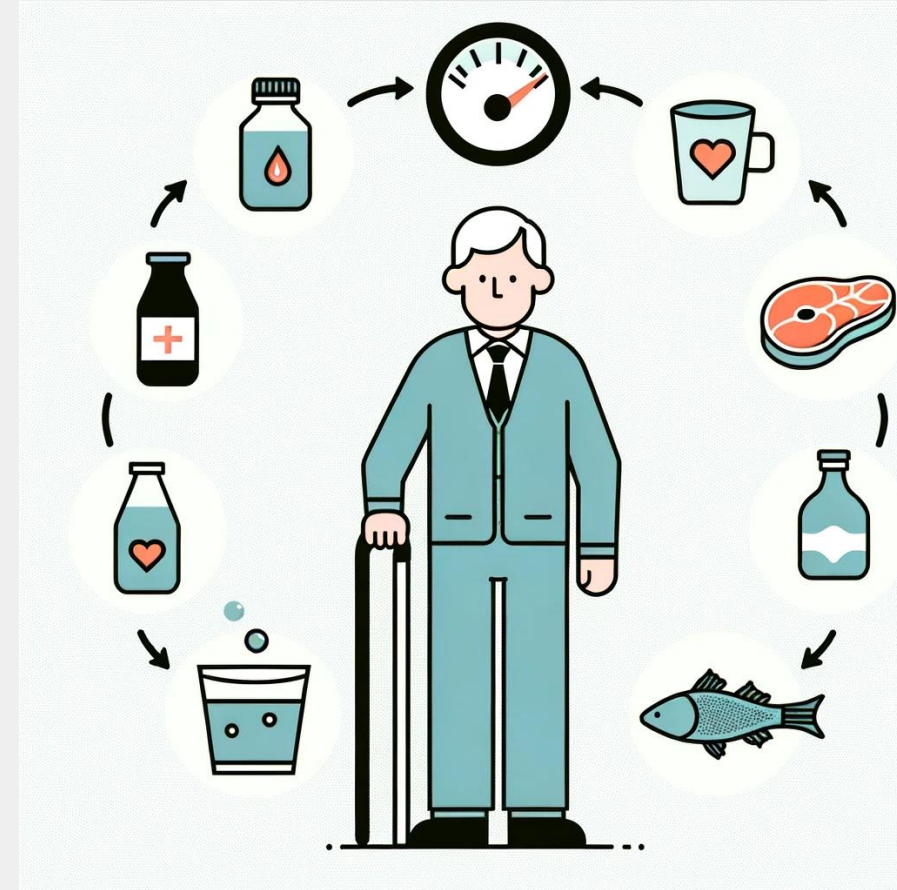
- Ikääntymisen muutokset
- Mitä kannattaa huomioida
- Mitä kannattaa tehdä

Mitä ikääntyessä tapahtuu (vain negatiiviset asiat)

- Energiankulutus pienenee
- Lihasmassa pyrkii vähenemään
- Rasvamassan osuus kasvaa
- Luumassa heikkenee
- Verenpaine usein nousee
- Suoliston toiminta hidastuu
- Sairauksien määrä lisääntyy

Mitä nämä muutokset tarkoittavat

- Elimistön nestevarastot pienenevät, nesteen tarve kasvaa
- Liikkeen väheneminen pienentää energiankulutusta
- Lihasmassan väheneminen nostaa proteiinintarvetta
- Luuston heikkeneminen vaatii kalsiumia ja D-vitamiinia
- Suoliston toiminnan muutokset lisäävät kuidun tarvetta
- Verenpaineen nousu tekee suolasta haitallisempaa

Huomioita oikeasta elämästä

- Itselle tekeminen tuntuu turhalta
- Makuaisti muuttuu
- Yksin syöminen ei houkuttele
- Kaupassa käyminen on työlästä

**Kokonaisuudessaan
ruokavalion laadun
tulisi parantua, mutta
usein laatu pysyy
samana ruokamäärän
vähentyessä**

Mistä suositukset tietävät mitä suositella?

- Pohjautuvat väestötason tutkimuksiin
- Seurataan muutoksia ravintoaineiden saannissa ja sairauksien ilmenemisessä
- Suomalaisissa ravitsemussuosituksissa pyritään ohjaamaan ruokailutottumuksia sairauksia ehkäiseviksi
- Näkökulma laaja-alainen ja kattaa muutkin ruokailun osa-alueet kuin syömisen
- Korostetaan ruokakulttuuria, Suomessa korostuvat peruna, leipä ja maito

Mitä kannattaa huomioida?

Ateriarytmi

Ikääntyneen lautasmalli (proteiini)

Nesteen saanti

Kuitu

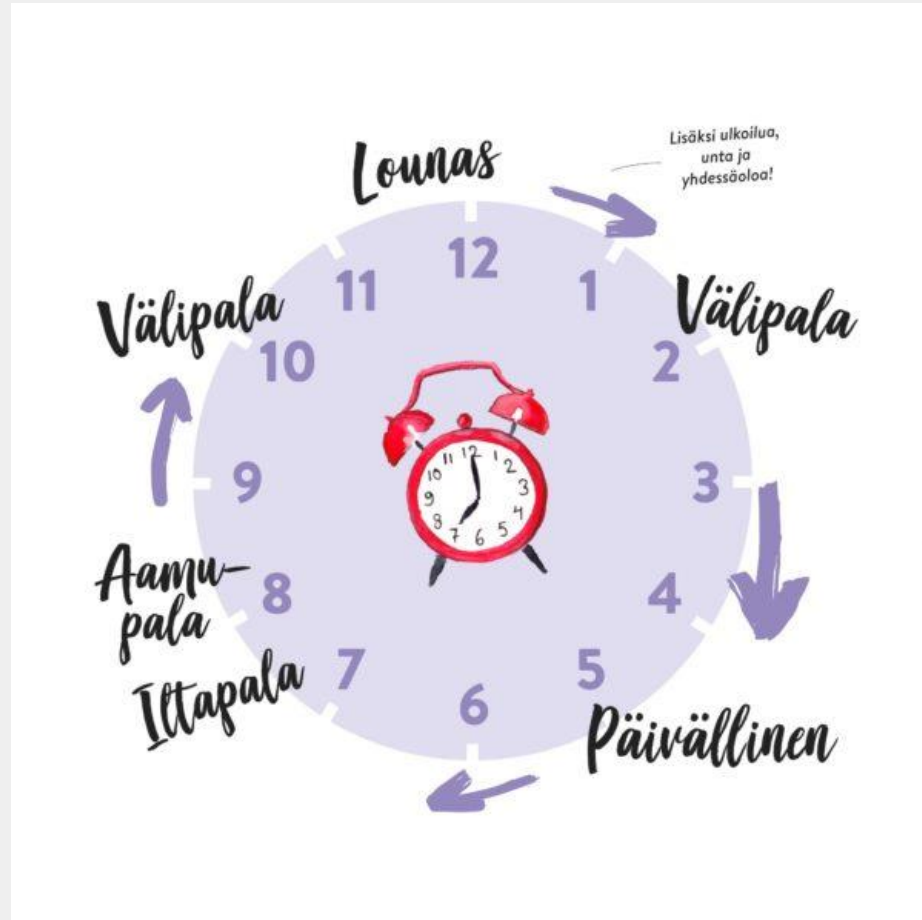
Suola

Kalsium

Miksi ateriaritmi?

- Turvaa riittävän ravintoaineiden saannin
- Paastossa oleminen ei ole hyväksi lihaksille eikä verensokerille
- Jaksaminen heikkenee, fyysinen aktiivisuus vähenee
- Nälän tunne voi häiriintyä
- Ei ole kaikille sopivaa rytmiä

kypsennetyt ja/tai
tuoreet kasvikset

Kasvislisäke

peruna tai
viljalisäke

Hiilihydraattien
lähde

Proteiinipitoinen
ruoka

kala/siipikarja/
punainen liha/
kananmuna/
kasviproteiinin lähteet

Miten ravitsemusterapeutti kasaa aterian

- Polttoainetta ja kuitua: peruna, pasta, riisi, leipä
- Rakennuspalikoita ja kylläisyyttä: kala, broileri, kasviproteiini, pavut, maitotuotteet, toisinaan punainen liha
- Terveyttä ja makua: keitetyt vihannekset, salaatti, jälkiruokahedelmä
  - Nautintoa ja tasapainoa: jälkiruoka

Nesteen tarve

- Kehon nestemäärä pienenee, nestevajе yllättää helpommin
- Juo 5-8 lasillista nesteitä päivässä (1-1,5 L)
- Juomana vesi, rasvaton maito, rasvaton piimä
- Alkoholia maltilla eli enintään seitsemän annosta viikossa ja enintään kolme annosta kerralla

Mitä ravitsemusterapeutti juo

Piimä ruokajuomana 2 lasia

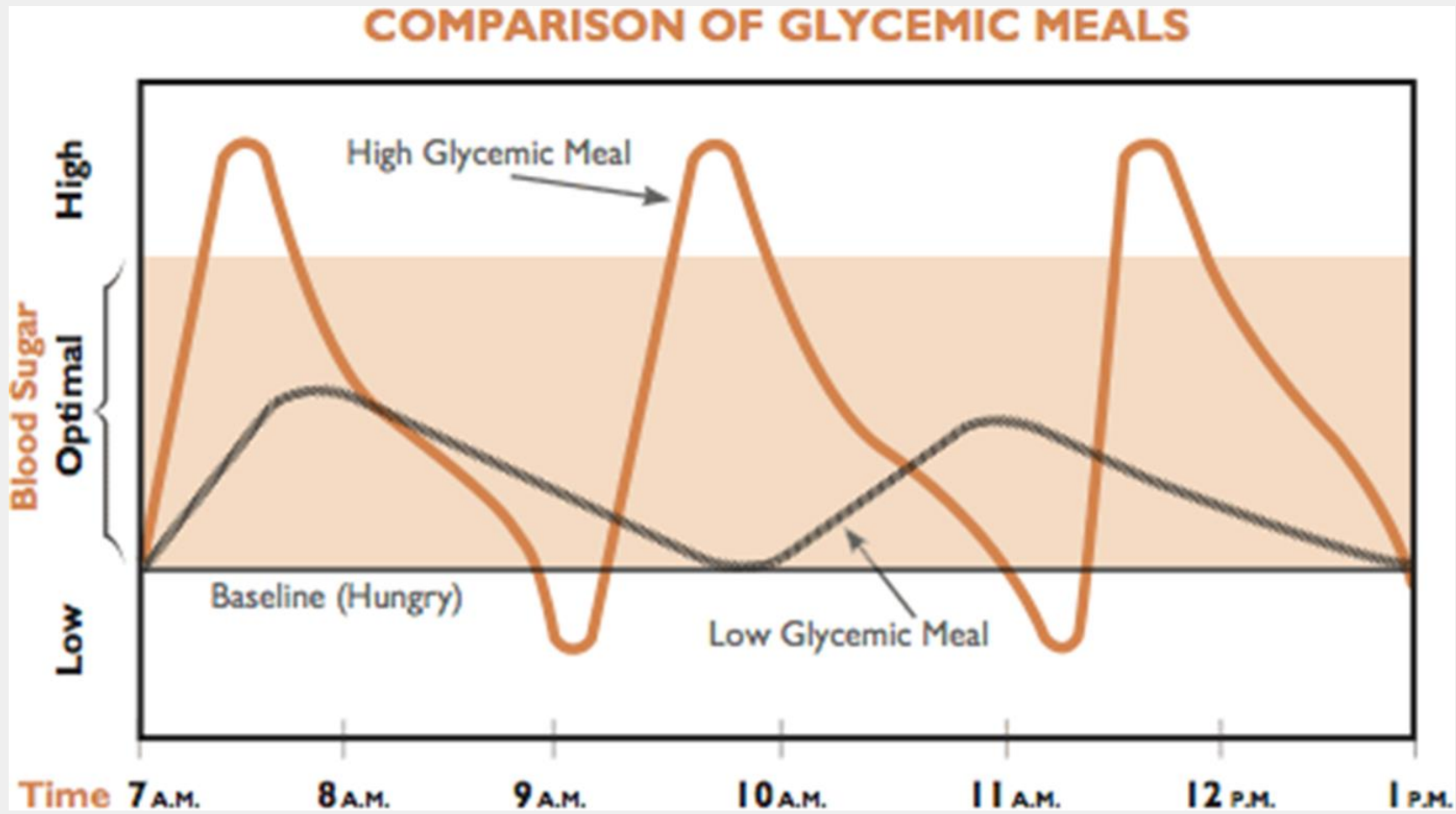
Vesi janojuomana 3-5 lasia

Mehu kun nesteentarve korostunut
2-3 lasia

Kuitu, miksi?

Kuidun monet vaikutukset

Suu ja mahalaukku

- Lisää sylkeä -> **parantaa hammasterveyttä**
- Aktivoi ruoansulatushormoneja ja hidastaa ruokasulan liikettä -> **kylläisyys ja painonhallinta**

Ohutsuoli

- Säätelee suolen pH:ta ja hidastaa ruokamassan liikettä -> **tasainen verensokeri ja parempi jaksaminen**

Paksusuoli

- Nopeuttaa ja tasoittaa suoliston toimintaa, sitoo sappihappoja -> **kolesterolitasojen lasku, rinta- ja paksusuolisyöpäriskin pieneneminen**

Jokainen annos sisältää

3 g

kuitua.

Miehet vähintään 11 annosta (33 g)

Naiset vähintään 8 annosta (24 g)

Koululaiset 3–7 annosta (15–21g)

Leikki-ikäiset 3–5 annosta (9–15g)

Kalsium ja luusto

- Kalsiumin saantisuositus 800mg/vrk
- Maitotuotteet ja täydennetyt kasvimaitotuotteet parhaita lähteitä
- Jos et käytä maitotuotteita, on kalsiumlisä hyvä ajatus
- Älä ota liikaa!

Kalsiumin lähteet

n. 200 mg kalsiumia

Lasi maitoa

Tofua 60g

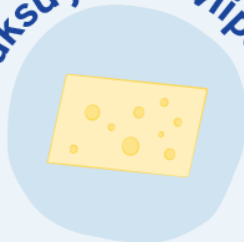
Annos jogurttia

Seesaminsiementahna
2 rkl

Paksu juustoviipale

1 dl manteleita

100 mg kalsiumia

1 dl Valkoisia papuja

Appelsiini

Parsakaali 300g

Terveystalo

Suola, ravitsemusterapeutin murheenkryyni

- Miehet saavat ~10g suolaa / vrk
- Naiset saavat ~7g / vrk
- Fysiologinen tarve 1,3g / vrk
- Hikoillessa menettää 0,5-1g / tunti
- Maratoonari voi tarvita 2,5 g / vrk

Suolan saantisuositus on
ENINTÄÄN 5g / vrk

Oliiveja

1,8 g

Ketsuppia

0,5 g

Meetvurstia 2 viip.

0,4 g

Fetajuustoa 1 dl

2,1 g

Suolakurkkuja

0,8 g

Lihapasteija

1,2 g

Leipäpala

0,5 g

Sipsejä 250 g

3,5 g

Tonnikalapurkki

2,0 g

Makkara

1,8 g

Lihapiirakka

1,3 g

Pinaattilettuja 10 kpl

2,2 g

Pizza

2,2 g

Ranskalaiset

0,8 g

Hampurilainen

2,3 g suolaa

Mitä suola tekee?

Tuo makua

Parantaa säilyvyyttä

Nostaa verenpainetta

Infarktit

Munuaisvaurio

Osteoporoosi

Turvotus

Proteiini

Pitäisi saada 1,3-1,5 g/kg/vrk
75 kiloisella siis 95-110 g

Lohifilee 200 g
• 35 g proteiinia

Tofu 200 g
• 16 g proteiinia

Kananmuna
• 7 g proteiinia

Rasvaton maito
noin 3 dl
• 10 g proteiinia

Kevyt jauheliha 100 g
• 20 g proteiinia

Tumma makaroni 200 g
• 20 g proteiinia

Kidneypavut 100 g
• 17 g proteiinia

Broilerin rintafilee
1 keskikokoinen kappale
• 40 g proteiinia

Raejuusto 200 g
• 30 g proteiinia

Proteiini

15 g

Marjarahka

10 g

Voileipä

5 g

Pähkinät ja omena

15 g

Rahkapirtelö

12 g

Soijajogurtti ja
härkäpapugranola

7 g

Jogurtti ja marjat

7 g

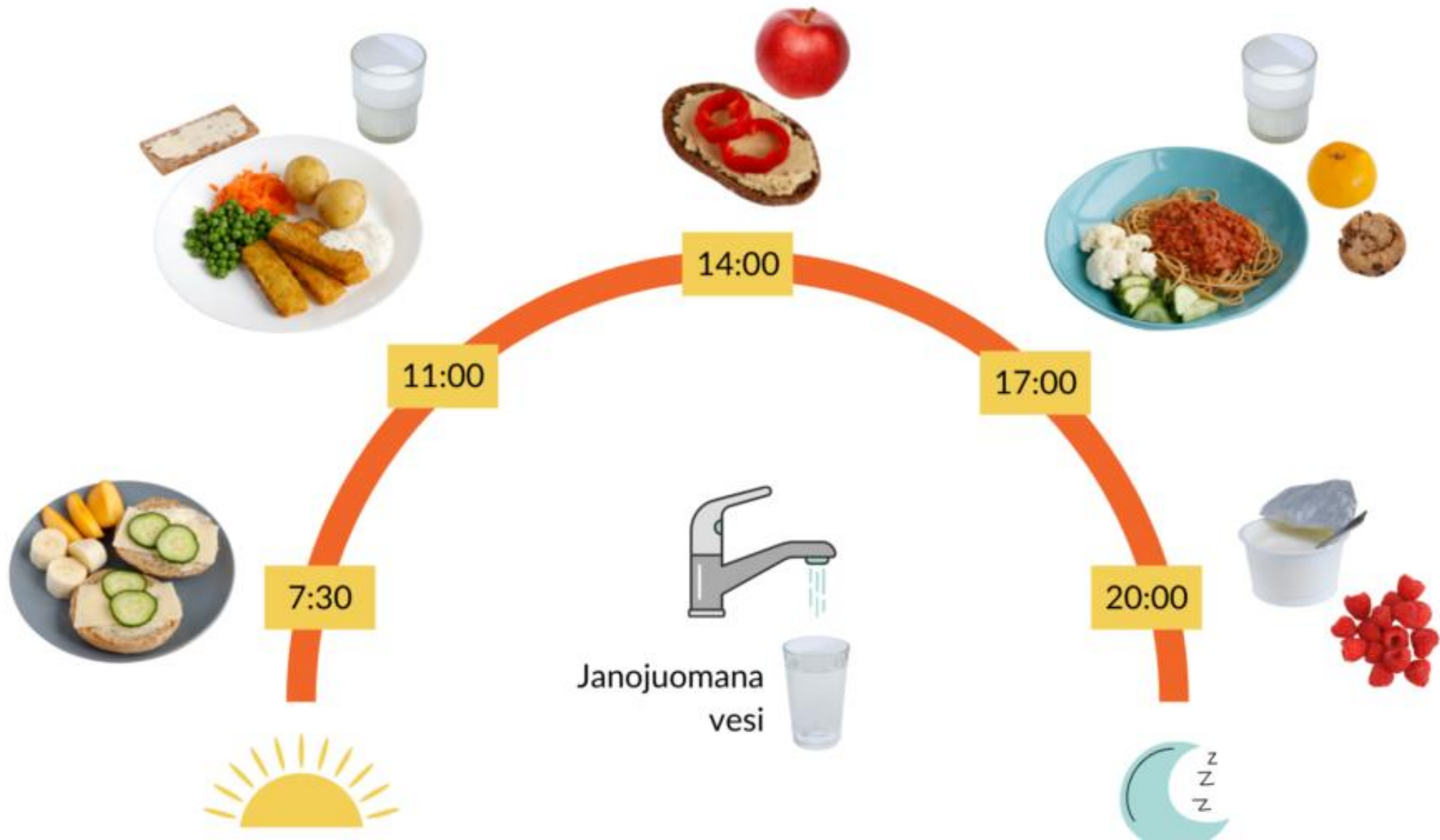
Maito- tai piimälasi

3 g

Täysjyväleipäviipale

Mitä ravitsemusterapeutti käyttää

Vitamiinit, hivenaineet sun muut

- Ruoka ehdottomasti ensin
- Jos ruokavalio rajoittunut, voi olla tarpeen
- Tutkimus lisäravinteista ei ole mairittelevaa
- Ei ole järkevä korjata jotain mikä ei ole hajalla
- Mitä voi harkita:
  1. Kalsium ja D-vitamiini jos maitotuotteita ei ole
  2. Muistivitamiini B12 jos eläinkunnan tuotteita niukasti
  3. Monivitamiini jos syöminen niukkaa ja yksipuolista

Repullinen eväitä

- Syö 4 + kertaa päivässä
- 1+1+1 proteiini, polttoaine, kasvis
- Juo riittävästi
- Kuitua 6g/100g
- Vältä suolaa

Mitkä asiat ennustavat pitkää ikää?

- Yhteisöllisyys/yhteisö
- Merkityksellisyys
- Antaminen ja osallistuminen
- Liikuntaa tukeva ympäristö
- Stressin välttäminen
- Ravitsemusosaaminen ja mahdollisuus tehdä hyviä valintoja

Uni vaikuttaa kaikkeen

Vajaat yöunet sammuttavat jopa 700
geeniä

1. Kylläisyshormonien toiminta
muuttuu
2. Insuliinin erityys hidastuu
3. Verenpaine kasvaa jos unta on alle 5
tuntia
4. Immuunipuolustus heikkenee
5. Aivojen toiminta heikkenee

Unesta et voi tinkiä

- Keskimäärin 7 tuntia on raja, jolloin jaksaminen heikkenee
- Kaikkeen tottuu, elämä on muutakin kuin toimeen tulemista ja selviämistä
- Väsyneenä motivaatio laskee ja liikkeelle lähtö vaikeutuu

Miten parantaa unta?

- Priorisoi, uni luo laadukkaampaa omaa aikaa
- Älylaitteet ja työasiat pois 1-2 h ennen nukahtamista
- Liikuntaa päivän aikana
- Itselle sopiva iltapala, riittävän aikaisin
- Kofeiini ja alkoholi pois

Liikunnasta ei voi tinkiä

- Lihaskunto ja liikehallinta 2x/vko
- Rasittavaa 1h 15min tai reipasta 2h 30min
- Kevyttä liikuskelua mahdollisimman paljon
- Kaikki nuoret urheilijatkään eivät saavuta suositusta

Älä tavoittele 100% hyötyä

- Jo pelkkä fyysisen passiivisuuden katkaisu riittää ehkäisemään sairauksien syntymistä
- Valitse liikuntamuoto sen pohjalta mistä tykkäät
- Lihaskuntoa voi kehittää monella tavalla
- Kehittymiseen riittää jo yksi sarja lihaskuntoliikettä viikossa

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Kiitos!
Sitten ei muuta kuin kysymyksiä